1850. N°. 150.

LEYDSCHE COURANT.

De Courant wordt Maandag, Woensdag en Vrijdag uitgegeven. Die van Maandag komt uit Zaturdag Avond.

WOENSDAG, 11 DECEMBER.

De Prijs der Courant is ƒ 12 in het jaar; de afzonderlijke nommers worden tegen 10 Centen afgegeven.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

LEYDEN, 10 December.

Onder de groote letterkundige ondernemingen der laatste jaren, bekleedt gewis eene voorname plaats die der Proff. N. C. Kist en H. J. Rooijaards en wel door de voltooijing van het *Archief voor Kerkelijke Geschiedenis*, een werk, dat voor ieder Predikant hooge waarde heeft en voor alle beoefenaren der Kerkelijke Geschiedenis eene allerbelangrijkste lectuur oplevert.

De *Amsterd. Cour.* van 16 November, zegt er van: „De Hoogleeraren N. C. Kist en H. J. Rooijaards vormden voor meer dan twintig jaren het plan tot de uitgave van dat werk, waarvan in 1829 het eerste deel verscheen en in 1849 het twintigste.

Uit het fonds der afgetredene Firma Luchtmans, die het Archief met zorg uitgaf, kocht de Heer J. C. van Kesteren, te Amsterdam het aan, en levert het tegen den zeer verminderden prijs van ƒ 36.— tot Januarij 1851 en dan verhoogd tot ƒ 50.—, af.

De *verhandelingen* en *mededeelingen*, door onderscheidene geleerde Schrijvers in dat Archief geplaatst, maken ongeveer een getal uit van *drie honderd*, terwijl de *zaken* en *personen*, daarin voorkomende, een getal geven van ruim *vijf duizend*. Het elfde en het *twintigste* deel leveren naauwkeurige registers om een en ander spoedig te vinden.

De *Kerkelijke Geschiedenis* in haren ruimsten omvang is de inhoud van dit Archief, onder rubrieken van:

Beoefening der Kerkelijke Geschiedenis. Algemeene Geschiedenis der Christel. Kerk. Geschiedenis der Christel. Leer en Schrijvers. Christel. Archaeologie. Kerkelijk Regt. Nederl. Kerkgeschiedenis, berigten of mededeelingen over den tegenwoordigen toestand en lotgevallen des Christendoms en merkwaardige sterfgevallen.

Een groot aantal *platen* en *facsimilés*, verhoogen de belangrijkheid van dit Werk.

Zeer vele Schrijvers werkten er toe mede, zoo als onder anderen: Clarisse, Scheltema, Ackersdijck, Heringa, van Hengel, des Amorie van der Hoeven, Geel, Hamaker, Janssen, Delprat, Siegenbeek, Holtius, enz.

De poging van den Heer van Kesteren, om door eene zoo aanzienlijke prijsvermindering het Archief te brengen in elke Godgeleerde Bibliotheek en tevens in handen van alle minnaren van *Kerkelijke Geschiedenis*, worde door eene goede uitkomst beloond!"

— De Kerkeraad der Christelijk Afgescheiden Gemeente te Amsterdam, meldt in het *Handelsblad*, dat het berigt in den *Nederlander*, als zoude de afscheiding van haar oorspronkelijk standpunt zijn afgegaan, en van haar aangenomen sectarisch voorkomen ontdaan worden, geheel bezijden de waarheid is; ook verklaren de onderteekenaars van dat stuk, DD. van Velsen en Mulder, geheel vreemd te zijn aan het voornemen tot oprigting eener Theologische School.

's GRAVENHAGE, 10 December.

De Minister van Koloniën, Finantiën en Marine zullen Woensdag, Donderdag en Vrijdag geen gehoor verleenen.

— Gisteren heeft het Prov. Geregtshof in Zuidholland, kamer van correctionele appellen, uitspraak gedaan in de zaak van den Boekdrukker A. Verbeek, te Delft, vervolgd ter zake van laster, die gepleegd zou zijn in het geschrift: *Heldendaden van de Kempenaer bezongen door de Campenaer.* Het Hof heeft, met vernietiging van het vonnis der Arrondissements-Regtbank te 's Gravenhage, den appellant van de aanklagt vrijgesproken.

— Tweede vervolg en slot der memorie van beantwoording op de aanmerkingen der Tweede Kamer op de begrooting over 1851. Vervolg van Hoofdstuk V, *Depart. van Binnenl. Zaken.* (*Zie* N°. 149.)

§ 138. De Regering volhardt in haren toeleg, de verschillende verzamelingen van voorwerpen van kunst zooveel mogelijk te vereenigen. Te dien einde zijn pogingen aangewend, die dusverre geene gevolgen hebben gehad, bij gemis aan geschikte localen. Het Gouvernement is niet zonder uitzigt op eenige gelegenheid tot bereiking van zijn doel, zoodra de verplaatsing van den Hoogen Raad naar een waardiger lokaal zal zijn geschied.

§ 142. Omtrent de wenschelijkheid dat de catalogus der Koninklijke bibliotheek te 's Gravenhage worde afgewerkt en in het licht gegeven, kan naauwelijks twijfel bestaan. Wat het eerste betreft, houdt men zich daarmede voortdurend onledig, terwijl het laatste, voor zooveel het reeds voor de pers gereed zijnde gedeelte aangaat, dusverre alleen is achterwege gebleven uit hoofde der kosten.

Van de drie exemplaren der hier te lande uitkomende boekwerken, wordt één verzonden naar de Koninklijke bibliotheek, één naar het Departement van Justitie, terwijl één bij het Departement van Binnenl. Zaken blijft berusten.

De som onder artikel 90 uitgetrokken, is voornamelijk bestemd, om, door inteekening van rijkswege, de uitgave van sommige belangrijke werken mogelijk te maken. Tegenwoordig wordt over die som slechts met de meeste spaarzaamheid beschikt, doch men heeft nu en dan nog belangrijke uitgaven te doen voor inteekeningen van vroegere jaren. De alzoo verkregen werken worden, naar gelang van hunnen inhoud, deels aan de Koninklijke bibliotheek, deels naar andere verzamelingen ter plaatsing gezonden. Sommige dienen ten geschenke aan wetenschappelijke inrigtingen in het buitenland of tot ruiling met deze.

§ 148. Het kan zeer wel zijn, dat de Koninklijke Academie van beeldende kunsten te Amsterdam, inderdaad reorganisatie behoeft; waarbij welligt het subsidie uit 's Rijks kas verleend, kan vervallen. Daarom is voorgesteld, het cijfer voor 1851 nog op den vorigen voet te laten, in afwachting der uitkomsten van het in te stellen onderzoek.

Het rijks-subsidie van ƒ 4000, tegenwoordig aan die Academie verleend, grondt zich op het organiek besluit van 13 April 1817. De bijdrage van stadswege beloopt ƒ 8600.

§ 150. Het is niet juist, de Koninklijke muziekschool te 's Gravenhage als eene plaatselijke instelling te beschouwen, die een subsidie uit 's Rijks gelden zoude erlangen. Zij is voor Nederland met eene naar onze behoeften gewijzigde inrigting, wat het Parijsche en Brusselsche Conservatoire voor Frankrijk en Belgie zijn. Hare strekking is hoofdzakelijk jonge Nederlanders niet zoozeer tot virtuozen, als wel tot wetenschappelijk gevormde toonkunstenaars en muziekonderwijzers op te leiden, en deze alzoo in de gelegenheid te stellen om de talrijke vreemdelingen te vervangen, die zich vroeger tot uitoefening van dit vak alhier kwamen vestigen. Aan dit hoofddoel beantwoordt de instelling. Het getal dergenen, die, na hunne opleiding aan de Haagsche school te hebben ontvangen, zich als toonkunstenaars of muziekonderwijzers in verschillende oorden des Rijks hebben nedergezet, is aanzienlijk, en voortdurend worden aanvragen ontvangen, om kweekelingen der schol ter vervulling van die betrekkingen in andere plaatsen aan te wijzen.

§ 151. Naardien over het toekomstig lot der Academie te Delft nog geene beslissing is genomen, schijnt het raadzaam, de kosten voor memorie uit te trekken.

§ 153. Men vraagt, wanneer de uitkomsten der jongste volkstelling zullen worden openbaar gemaakt. Dit werk omvat 70,000 registers, uit 750,000 inschrijvings-biljetten opgemaakt; de geheele afloop is moeijelijk te bepalen. Noordbrabant en Gelderland zijn geheel afgewerkt en sedert ruim eene maand is men aan Zuidholland. Het werk is omstreeks tot een derde is gevorderd.

De Regering is bedacht om, zoodra de middelen ter bestrijding van de onkosten van drukloon zullen aanwezig zijn, de uitgave voor elke provincie afzonderlijk te doen plaats hebben.

Men is voornemens in het voorjaar van 1851 een jaarboekje, uitsluitend aan de statistiek gewijd, van regeringswege uit te geven, waarin, onder andere mededeelingen omtrent de bevolking op 1 Jan. 1850 zullen voorkomen.

In verband met de oprigting van een statistisch bureau in elke provincie, denkt de Regering aan de jaarlijksche verslagen eenparigheid te geven. Zij beschouwt die verslagen, doelmatig ingerigt, als hoofdbron voor de algemeene statistiek des Rijks, en acht het zelfs wenschelijk, zoodra die verslagen eenen meer vasten vorm zullen hebben verkregen, hieruit een algemeen verslag van den toestand des lands te doen opmaken, en dit verslag alsdan algemeen verkrijgbaar te stellen.

§ 154. Het ontwerp van wet op het armbestuur is bij den Raad van State in overweging.

§ 157. De vraag, of en in hoeverre de Regering het nemen van proeven, tot het koloniseren van behoeftigen in de overzeesche bezittingen kunne bevorderen, is thans bij het Depart. van Kolonien aanhangig.

§ 160. De zaak der premien vordert een onpartijdig, zaakkundig, volledig onderzoek, waarin de Regering gedurende het laatste jaar nog niet naar wensch is geslaagd. Het verlangt die premien te verminderen en eindelijk af te schaffen. Voorloopig is de post, bij verleden jaar, omstreeks een tiende verminderd. Dit is eene eerste waarschuwing.

Eene wet, regelende het toezigt op de stoomwerktuigen, is ontworpen. Er moet nog slechts de laatste hand aan worden gelegd.

De kosten van oprigting en onderhoud der vee-artsenijschool zijn, tot dusverre, geheel uit het fonds voor den landbouw bestreden, zij bedragen ƒ20,000.

De noodzakelijke reorganisatie, zal worden voortgezet; gebreken of misbruiken, opgeruimd, en het geheel op eenen eenvoudigen, ordelijken voet gebragt.

Hoofdstuk VI. *Het Departement voor de Zaken der Hervormde Eeredienst enz.* § 172. De Regering heeft gemeend in deze zoo teedere belangen de meest mogelijke behoedzaamheid te moeten in acht nemen, en, is juist daardoor in staat geweest maatregelen tot stand te brengen, waarop zij door onvoorzigtige inmenging van gezag zou zijn afgestuit.

Wanneer men moet erkennen, dat het roekeloos zoude geweest zijn, om sedert lang bestaande organisatien van de uitwendige inrigting der verschillende kerkgenootschappen eigenmagtig op te heffen, en alzoo eenen staat van regeringloosheid te scheppen, waarvan de gevolgen niet zouden zijn te overzien geweest, zoo moet men evenzeer gevoelen, dat de wettige overgang dier vormen tot meerdere zelfstandigheid der verschillende kerkgenootschappen, met handhaving van het aan den Staat toebehoorend regt van toezigt, niet geheel in handen der Regering ligt, maar nog gedeeltelijk door die vormen wordt beheerscht.

Zonder beboedzaamheid kon de Regering het oogenblik niet verhaasten, waarop de, in den boezem der kerkgenootschappen voorbereide nieuwe inrigtingen van haar uitwendig bestaan, zoodanig rijpheid zullen hebben verkregen, dat zij de thans bestaande organisatien zullen kunnen vervangen.

Hoe uitvoerlijk dus ook velen de opheffing der afzonderlijke Departementen van Eeredienst mogen achten, zoo kan de Regering, zonder met juistheid al de administrative veranderingen te kennen, die veranderde organisatien mogelijk zullen maken, geen volledig oordeel daarover vellen, en zoude het onvoorzigtig achten zoodanige beslissing reeds nu te nemen.

De noodzakelijkheid echter, om de beide Departementen van Eeredienst, zoolang zij nog als administrative regerings-inrigtingen op zich zelve staan, ook aan afzonderlijke Ministers op te dragen, schijnt, naar het inzien der Regering, uit dezen toestand van overgang niet voort te vloeijen; behalve eenige vermeerdering van werkzaamheden, die de daarmede thans belaste Ministers zich gaarne laten welgevallen; omdat ook langs dien weg eenige besparing wordt verkregen, heeft de Regering van de thans bestaander vereeniging met andere ministeriele Departementen geenerlei belemmering of nadeelig gevolg kunnen ontwaren; en allerminst kon zij het denkbeeld van die leden beamen, die bepaalde verdedigers van de belangen der verschillende kerkgenootschappen in den Ministerraad verlangen, omdat zoodanig verlangen op het van iederen schijn van waarheid ontbloote vermoeden zoude rusten, dat de regten van eenig kerkgenootschap daar ter plaatse zouden worden miskend, en daarom verdediging vereischten.

§ 174. De kosten der Synode en Synodale Commissie worden bestreden uit de zoogenaamde »classicale kas," zijnde een fonds der Hervormde Kerk, waartoe de gemeenten jaarlijks hare quota opbrengen.

In de kosten der Commissie tot de zaken der Protestantsche kerken in Neêrlandsch Oost- en West-Indiën, wordt voorzien met eene som van ƒ600 's jaars, waarvan de voldoening plaats heeft door het Depart. van Koloniën.

§ 177. In beginsel is de Regering geenszins gestemd tegen het verleenen van onderstandgelden aan onvermogende gemeenten voor het behoud der gelegenheid tot openbare eeredienst. Zij zou veeleer verlangen dat daarin ruimer mogt kunnen worden te gemoet gekomen; dan wegens de gebiedende noodzakelijkheid tot beperking der staatsuitgaven, heeft zij geene vrijheid gevonden voor subsidien een hooger bedrag uit te trekken, dewijl zulks niet geschieden kan zonder het eindcijfer der begrooting te verhoogen.

Hoofdstuk VII. *Het Departement voor de Zaken der Roomsch-Katholijke Eeredienst.* § 179. Terwijl men zich, wat de algemeene beschouwing betreft, gedraagt naar hetgeen op § 172 is gezegd, merkt men hier alleen nog aan, dat, wanneer er soms hinderpalen mogten bestaan, die de organisatie van de R. K. Kerk belemmeren, de oorzaak daarvan niet bij de Regering kan gezocht worden, nadat van staatswege, bij de in 1842 aan de Synode der Hervormde kerk gedane mededeeling, uitdrukkelijk als beginsel is erkend: »dat alle veranderingen in de bestaande kerkorde voortaan alleen van de Kerk kunnen uitgaan, en dat, ingeval haar belang het vordert, zij daartoe kan besluiten buiten eenigen invloed van de Hooge Regering, die alleen zal hebben toe te zien, dat daarbij niets worde toegelaten strijdig met de Grondwet of met de rust en veiligheid van den Staat."

Men durft vertrouwen dat, na de overweging van dit een en ander, de overtuiging niet zal achterblijven, dat het geenszins in de bedoeling der Regering ligt, de vrijheid der R. K. Kerk, betreffende hare organisatie, in eenig opzigt te belemmeren; maar integendeel, dat het met de inzigten van het Gouvernement strookt, dat ook die Kerk hare aangelegenheden *zelve* regelt; altijd met dien verstande, dat aan den Staat het grondwettig regt verblijft, om op zijn gebied te zorgen en toe te zien, dat de openbare orde en rust door kerkelijke organisatien niet worden gestoord, en onverminderd de verpligte gehoorzaamheid aan den Staat.

Hoofdstuk VIII. *Het Departement van Marine.* § 180. Eene bepaling voor eene *toekomstige* sterkte der materiele zeemagt, zou op dit tijdstip des te meer hersenschimmig te achten zijn, uit hoofde men als het ware in een overgangs-tijdperk is.

Inzonderheid wordt hier gedoeld op het nog niet tot volledige oplossing gekomene vraagstuk der toekomstige aanwending van hulp-stoomvermogen op alle soorten van zeilschepen; doch waaromtrent het niet raadzaam is overijld te werk te gaan en kostbare proeven te nemen, maar om de ondervinding, door anderen op die wijze verkregen, te benuttigen.

De vorderingen daarin bij onze naburen hebben den Minister alsnu gebragt tot de overweging om eene eerste aanwending van zoodanig hulp-stoomvermogen op eenen aan te bouwen bodem te doen, en een opzettelijk daarvoor nieuw en geëigend plan te doen ontwerpen.

De Minister van Marine gaat in dit alles te rade niet alleen met de bevoegde deskundigen, die hem bij het Ministerie en bij 's Rijks werven ten dienste staan; hij neemt ook bij gewigtige aangelegenheden, zoo als nog onlangs, voor het bepalen van de soort van aan te bouwen stoomschepen, die bijzonder voor de dienst in de Oost-Indische bezittingen moeten bestemd worden, alvorens daartoe de voordragt aan den Koning te doen, het advies in van daartoe te zamen geroepene superieure officieren, tot het active corps der Marine behoorende. — Verder worden van § 181—207 de bedenkingen omtrent nadere bijzonderheden toegelicht.

Hoofdstuk IX. *A. De Nationale Schuld*, en *B. Kosten van het Departement.* Dit laatste bevat onder anderen de volgende ophelderingen:

§ 220. Er zijn thans 175,997 muntbilletten, à ƒ10 in omloop, en er is voor een millioen nieuwe pasmunt aan de Betaalmeesters toegezonden en dat die werkelijk verspreid is, blijkt genoeg daaruit dat geen ƒ240,000 bij die ambtenaren meer overblijft; zij bekomen overigens ook nieuwen voorraad, alles ongerekend de verspreiding regtstreeks door de Nederl. Bank.

§ 222. Een nieuw ontwerp van wet ten aanzien van het regt van waarborg der gouden en zilveren werken is in gereedheid en zal in de tegenwoordige Zitting der Staten-Generaal kunnen worden ingebragt.

§ 238. De toestand van 's Lands geldmiddelen laat inderdaad nog niet toe eene jaarlijksche geregelde bron van inkomsten van pl. m. ƒ400,000 voor altoos op te offeren; en het behoud of het afschaffen der Staats-Loterij tot een punt van bepaalde overweging te maken.

Hoe moeijelijk het ook zij de misbruiken geheel voor te komen, tracht men daarvan door ernstige bestraffing af te schrikken. De Regering denkt omtrent dit onderwerp niet anders dan de Kamer, en zal hetzelve niet uit het oog verliezen.

§ 244. De Regering erkent gaarne dat de uitvoering der postwet nog veel te wenschen overlaat. Zij zelve is van gevoelen dat met die uitvoering slechts een begin is gemaakt.

Het ligt voorts in den aard der zaak dat de regeling van de dienst op de hoofdwegen en in de voornaamste rigtingen aan die van de onderdeelen moet voorafgaan, zoo men een goed geheel wil verkrijgen. Echter is reeds het getal der zoogenaamde postdiensten, dat is van de middelen strekkende tot het vervoer der brievenmalen, sedert 1 September jl. met ruim een derde vermeerderd. Hiermede wordt van dag tot dag en zonder stilstand, voortgegaan.

Hoofdstuk X. *Departement van Oorlog.* § 253. Met zeer veel leedwezen heeft het bestuur van Oorlog van den inhoud dezer § kennis genomen.

In de eerste plaats moet men verklaren den toon van berisping, welke in deze geheele § doorstraalt, niet verwacht te hebben.

Het grootste deel der reductiën welke sedert 1848 van de departementen van algemeen bestuur verlangd zijn, zijn door het Departement van Oorlog gedragen.

De zorg van dat Departement heeft over 1848 een batig slot op de begrooting van ruim een millioen opgeleverd.

Op 1849 zal dit mede een millioen gulden bedragen.

De toezegging dat men in dien geest van bezuiniging zou voortgaan wordt verwezentlijkt. De uitkomst van de begrooting van 1850, zullen dit te zijner tijd aanwijzen.

Wel verre van beklag, had het zich, in verband tot deze omstandigheden, met eenige goedkeuring mogen vleijen.

Het bestuur van Oorlog verlangt niets beter dan tot eene spoedige vaststelling van het stelsel van verdediging en de organisatie van het leger over te gaan.

Reeds is die van het wapen der infanterie, naar de inzigten en op het advies van het comité van defensie tot stand gebragt. Dit zal mede de overige wapens mede het geval zijn, zoo spoedig als de omstandigheden en een bedaard overleg zulks doenlijk maken.

§ 260. De toezeggingen door den Minister tot vermindering van *Kosten van het Departement* gegeven, zijn of worden opgevolgd.

Elke begrooting zal vermindering op deze uitgaven aanwijzen, zoo als met voorbeelden getoond wordt; terwijl voorts de ophelderingen der gemaakte aanmerkingen op de verschillende bijzonderheden van dit Departement, van § 260—290, 15 bladz. der memorie bevatten.

Hoofdstuk XI. *Depart. van Kolonien.* § 292. De vraag of het administratief kapitaal van Nederl. Indie niet voor inkrimping vatbaar zou zijn, is in de laatste tijden meermalen gedaan.

Ook thans moet de Regering daarop antwoorden, dat daartoe zal worden overgegaan, zoodra de mogelijkheid ontstaan zal van zoodanige inkrimping, zonder nadeel voor de dienst.

Bij het in werking brengen der nieuwe wettelijke regeling van het Oost-

Indische muntstelsel, waarvan het ontwerp der Kamer eerlang zal worden aangeboden, zal al dadelijk worden nagegaan of het bedoeld kapitaal (dat thans 12½ millioen bedraagt) op een minder cijfer kan worden bepaald.

Wat nu de zamenstelling van dat kapitaal betreft, wordt hier vermeld, dat het uitsluitend bestaat uit de betaalmiddelen welke in de verschillende landskassen van Nederl. Indie aanwezig zijn.

Bij de aantooning der gelden en verkoopbare goederen welke onder ultimo van ieder jaar in Indie voorhanden zijn en waarmede de dienst van het volgend jaar moet worden verzekerd, worden bij anticipatie als betaalmiddel uitgetrokken: het Japansch koper, de kamfer, het stofgoud, de vogelnestjes enz., welke *bestemd zijn om in dat volgend jaar op Java te gelde te worden gemaakt*, en waarvan de opbrengst mitsdien in 's Lands kas aldaar moet vloeijen.

§ 294. Omtrent de verlof-tractementen en wachtgelden van koloniale ambtenaren wordt door de Regering wel degelijk de meest mogelijke spaarzaamheid in acht genomen. De regelen omtrent het verleenen van verloven voor Oost-Indie zijn te vinden in het *Indisch Staatsblad* van 1834, nº. 1. De ambtenaren worden met opzigt tot de verloven gerangschikt in drie klassen. Tot de eerste behooren diegenen, die verlof noodig hebben tot herstel van gezondheid, tot de tweede die, welke een verlof verlangen na een 15jarig verblijf in Indie; tot de derde die, welke, na een 12jarig verblijf, om dringende familie-zaken naar Europa geroepen worden. Het verlof-tractement wordt geregeld naar het bij voormeld *Staatsblad* gevoegd tarief, met eene vermindering van 10 pCt. voor de tweede en van 25 pCt. voor de derde klasse; terwijl daarenboven de ongehuwden nog eene korting van 10 pCt. ondergaan.

Voor de West-Indien bestaan geene vaste regelen voor het verleenen van verlof.

§ 295. Aan nieuw benoemde Indische ambtenaren worden in den regel geene gelden tot uitrusting verstrekt. Alleen de onderwijzers en geestelijken maken hierop eene uitzondering. De onderwijzers ontvangen *ƒ* 600 voor uitrusting. De geestelijken ontvingen vroeger *ƒ* 1,800, doch hierin is later eene vermindering gebragt, te dien effecte dat een ongehuwde Predikant niets, een gehuwde *ƒ* 600 ontvangt.

Wat betreft de aankoopen van artillerie-behoeften voor de koloniale dienst, en bepaaldelijk ook die van draagbare wapenen, moet de Regering verklaren, dat die wel degelijk op eene zeer doeltreffende wijze plaats hebben.

Doordrongen van het hooge belang, dat al wat van dien aard naar Indie wordt gezonden, van de beste hoedanigheid zij, in de eerste plaats omdat, bij de groote verspreiding van onze militaire magt over Java en de verschillende buitenbezittingen, de krijgsman nog meer dan elders moet kunnen vertrouwen op zijne middelen van verdediging en aanval, en in de tweede plaats, omdat de inrigtingen van reparatie aldaar uit dienzelfden hoofde niet zoo spoedig aan ontstaande behoefte kunnen voldoen als elders, wijdt het Depart. van Kolonien steeds de meeste zorg aan de uitzending der hier bedoelde benoodigdheden.

De rapporten, welke uit Indie worden ontvangen, bevestigen dan ook voortdurend den goeden staat der uitgezonden voorwerpen van den hier bedoelden aard en geven de overtuiging, dat hierin werkelijk op de meest doeltreffende wijze wordt te werk gegaan.

Men wil toegeven dat welligt op de prijzen iets af te dingen zou zijn, wanneer niet zoo naauwgezet op de uitmuntende hoedanigheid gelet werd, doch hier zoude zuinigheid in dien zin eene onvergefelijke veronachtzaming der dierbaarste belangen van den Staat zijn, waaraan de Regering zich geenszins mag schuldig maken.

Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Ten gevolge der in de afdeelingen gemaakte aanmerkingen op de Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1851, zijn van Regeringswege eenige wijzigingen op die begrooting voorgedragen. Daaronder merkt men de volgende op: Hoofdstuk II. *Hooge Collegiën van Staat en het Kabinet des Konings:* 1ste art. 1ste afdeeling. *De Staten-Generaal:* Het uitgetrokken cijfer van *ƒ* 18.700 te brengen op *ƒ* 19,700.

Hoofdstuk V. *Departement van Binnenl. Zaken.* Art. 1. De som van *ƒ* 150,000, bij art. 100: bijdrage aan de Maatschappij van Weldadigheid, volgens overeenkomst te brengen op *ƒ* 100,000.

Achter art. 107, onder de XIIde afdeeling: *Nationale Nijverheid*, op te nemen de volgende nieuwe artikelen, als: Art. 107*a*. Traktementen der Hoogleeraren, enz. bij het onderwijs in de veeartsenijkunde, *ƒ* 12,500. — Art. 107*b*. Subsidiën voor het materieel bij voormeld onderwijs, *ƒ* 7,500. En voorts nog eenige wijzigingen in Hoofdstuk IX *B*.

Zitting van Maandag 9 December.

In deze zitting is de behandeling der Begrooting aan de orde van den dag. De Heer Roreel v. Hoogelanden verklaart, dat hij in de groote verwachtingen van bezuiniging niet gedeeld heeft, die integendeel onbestaanbaar acht met een goed staatsbeheer en waarschuwt tegen het geroep van verkwisting, en noodzakelijkheid van hervormingen, dat het volk in onrust brengt 't welk zich allerlei onvervulbare uitkomsten voorspiegelt. Spr. wacht geen heil voor 't Vaderland uit de bezuiniging van eenige tonnen gouds, maar van gehechtheid der Natie aan den troon, van eerbied voor de wet, van hare zedelijkheid en eensgezindheid.

De Heer v. Hall treedt in een zeer uitvoerige beschouwing der toezeggingen door het Ministerie gedaan en wat er van de vervulling is geworden; zegt, dat hij altijd gezegd heeft, dat er geen groote bezuinigingen mogelijk waren, en zal zijne stem uitbrengen naarmate het eindcijfer der Hoofdstukken hem dit zal veroorloven.

De Heer v. Voorst wil zoo veel mogelijk door wijziging en aanneming der Hoofdstukken het belemmeren van den gang der zaken verhoed hebben.

De Heer v. Doorn valt het tegen, dat er niet meer bezuinigd kan worden; hij zal nog nadere inlichtingen afwachten, vooral omtrent de belastingen en onder deze omtrent de suikerwet.

De Heer v. Lynden, zich zijne stem op de afzonderlijke Hoofdstukken voorbehoudende, is het eens met een schrijver, die zegt dat zoo de revolutionaire leer overvloed heeft, het een overvloed is van teleurstellingen, en treedt daarbij in eenige nadere ontwikkeling zijner denkbeelden.

Den Heer Dommer v. Poldersveldt is men niet zuinig genoeg. Hij wil daartoe gelegenheid geven door credietwetten voor eenige maanden. — Het slot zijner rede dreigt een onweder te zullen doen uitbarsten, zijnde de herhaling zijner klagte over achteruitstelling der Katholieken, waarop de Heer v. Dam het woord vraagt tot eene motie van orde, doch na tusschenkomst der Heeren Luyben, v. Nispen en Groen daarvan afziet; waardoor het gevreesde onweder overdrijft.

De Heer Bachiene verklaart zich in eene zeer uitvoerige rede voor de aanneming der begrooting.

De Heer Mackay houdt een staatkundig vertoog over constitutionele en conventionele staatkunde, welke laatste zich in willekeur oplost en waarschuwt de vergadering om toe te zien welke beginselen er worden gevolgd.

De Heer Goltstein spreekt over het niet aanbieden van organieke wetten, over de wankelbaarheid der Regering in de begrooting zigtbaar, op het nut dat verbetering in de suikerwet zou geven, en over de invoering van eenig papieren geld, en beweert dat de Regering deze en andere middelen ter verbetering van onzen toestand niet genoeg waardeert.

De Heer Akerlaken acht nog wel, volgens toelegging der Ministers, bezuiniging door vereenvoudiging mogelijk, en verklaart dat de begrooting hem heeft teleurgesteld. Hij wil echter 't Ministerie niet bemoeilijken, acht de gedurige aftreding van Ministers verderfelijk en zal welligt sommige Hoofdstukken aannemen en andere afstemmen of zijne stem tot nadere inlichting voorbehouden.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

ENGELAND.

LONDEN, 6 December.

In de kerk van St. Georges, had heden de plegtige installatie van den Kardinaal Wiseman voortgang, zonder dat daarbij eenige onbehoorlijkheid heeft plaats gehad.

SARDINIE.

TURYN, 3 December.

Gisteren heeft de Kamer van Afgevaardigden, met 109 tegen 10 stemmen, eene wet aangenomen, regeling bevattende der grondlasten op Sardinie. Door deze wet worden al de overblijfsels van het oude leenstelsel afgeschaft, en is de aanneming daarom belangrijk te noemen.

PRUISSEN.

BERLIJN, 7 December.

De Minister von Ladenberg is, op verzoek, door Z. M. ontslagen, en in zijne plaats de Minister Manteuffel tijdelijk met het Voorzitterschap van het Ministerie belast.

— De oorlogstoebereidselen worden hier niet gestaakt, hoewel men er minder vertooning mede maakt. De operatielinie in Silezië, die zich aan de linie der Elbe aansluit, is nu geheel bezet.

HESSEN.

Door het Ministerie van Justitie is een besluit van den Bondscommissaris van Rechberg, in naam van den Duitschen Bond, aan de regterlijke overheid medegedeeld, waarin de leden der regterlijke Collegien aansprakelijk worden gesteld voor de verliezen aan de Staatskas veroorzaakt door hunnen tegenstand.

STADS BERIGT.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS DER STAD LEYDEN, —

Gehad hebbende het verzoek van LOUIS GERRIT BEDET wonende binnen deze Stad, strekkende tot bekoming der vereischte vergunning om in het achterste gedeelte der huizing op den hoek der Mirakelsteeg, Wijk M. Nº. 1150 zwart en rood Sectie H. Nº. 1198 in eigendom toebehoorende aan de Wed. J. J. BUYS, een *Verwketel* en verdere toebehooren te doen plaatsen tot het verwen van Sajet.

Gelet op Zr. Ms. besluit van den 31sten Januarij 1824, rakende vergunningen ter oprigting van sommige Fabrijken en Trafijken;

Brengen bij deze ter kennis van alle daarbij belanghebbenden, dat tot het hooren der Eigenaars en Bewoners van de naastbijgelegene of belendende Panden, ten opzigte der Informatiën *de Commodo et Incommodo*, door Burgemeester en Wethouders zal worden gevaceerd op het Raadhuis dezer Stad, op Maandag den 16den dezer maand, des middags ten twaalf ure; zullende de belanghebbenden verpligt zijn, hunne bezwaren tegen opgemeld verzoek op dien tijd in te brengen, terwijl bij verzuim daarvan zij gehouden zullen worden, zich tegen de inwilliging van hetzelve niet te hebben verzet.

Burgemeester en Wethouders voornoemd,
DU RIEU,

Leyden, 9 *December* 1850.

Ter ordonnantie van dezelve,
v. PUTTKAMMER.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS DER STAD LEYDEN brengen, mits deze ter kennisse van de belanghebbenden, dat van den Heer Controleur der Directe Belastingen zijn ontvangen twee aanvullings Kohieren voor de Belasting op het Personeel, dienst 1850 en 1851, welke op den 2den dezer maand zijn executoir verklaard, en op heden aan den Heer Ontvanger verzonden.

DU RIEU.

LEYDEN, 10 December 1850. Ter ordonnantie van dezelve,

v. PUTTKAMMER.

AKADEMIE-NIEUWS.

PROMOTIE AAN DE LEYDSCHE HOOGESCHOOL.

Den 9den December de Heer M. A. van Roggen, van Nijmegen, in de Regten, met *Theses*.

ADVERTENTIEN.

Heden verloste voorspoedig van eene welgeschapene DOCHTER, A. E. ROLLANDET, ENKLAAR.

LEYDEN, 9 December 1850.

Voor de vele blijken van deelneming bij het overlijden van mijnen Geliefden Broeder ontvangen, betuig ik mijnen welmeenenden dank.

Wed. DE SWAAN,

LEYDEN, 11 December 1850. VELTMAN.

De bekende en onbekende Schuldeischers in den Faillieten Boedel van J. G. VAN DER STOOP, *Tabaksverkooper te Leyden*, welke op de Vergadering ter Verificatie hunner Schuldvorderingen, van Zaturdag den 7den December ll. niet zijn verschenen, worden alsnog bij deze **Opgeroepen**, om ten voorschreven einde te compareren op Woensdag den 18den December e. k., des voormiddags ten *elf ure*, ter Vergaderkamer der Arrondissements-Regtbank alhier.

De Curator in voornoemd Faillissement,

Mr. A. W. VAN DER HOOP.

ENGELSCHE PIANO'S

Door bijzondere gelegenheid **Uit de Hand te Koop**: TWEE uitmuntende **ENGELSCHE PIANO'S**, waarvan een met Metalieken Plaat, beiden goed Geconserveerd, voor eenen *civielen Prijs*. Te bevragen bij N. F. TAVERNE, Ouden Rhijn, te *Leyden*.

TOT ULTIMO DECEMBER ZAL WORDEN AFGELEVERD:

Voor *f* 36.— in plaats van *f* 95.60

ARCHIEF VOOR KERKELIJKE GESCHIEDENIS,

INZONDERHEID VAN NEDERLAND,

Uitgegeven door Prof. N. C. KIST en H. J. ROOIJAARDS,

ONDER MEDEWERKING VAN VELE GEACHTE VADERLANDSCHE SCHRIJVERS.

TWINTIG DEELEN KOMPLEET IN GROOT 8o., MET PLATEN, PORTRETTEN, FACSIMILÉS EN KAARTEN.

Door aankoop uit het Fonds der Firma LUCHTMANS, Eigenaar geworden van dit voor de beoefening der Godgeleerdheid en Kerkgeschiedenis hooggeschatte Werk, heb ik gemeend, gedurende *dit Jaar*, den aanzienlijken Prijs van *f* 95.60 te moeten brengen op *f* 36.—, waarvoor het *tot dien tijd* bij den Eigenaar en bij alle Boekhandelaren in 't Rijk te ontbieden is. Men leze omtrent dit belangrijke Werk, de gunstige beoordeeling in de meeste Dagbladen.

Op primo Januarij 1851 wordt de Prijs ONHERROEPELIJK gesteld op *Vijftig* Gulden.

Nog slechts een klein getal Exemplaren is kompleet voorhanden, terwijl de weinige afzonderlijke Deelen, die nog overig zijn, alleen tot den primitiven Prijs worden afgeleverd.

AMSTERDAM December 1850. J. C. VAN KESTEREN.

De Ondergeteekende berigt aan zijne geëerde Stadgenooten, dat bij hem te bekomen zijn opregte **Gerookte en Gekookte Geldersche METWORST**, à 25 Cents de 5 Ons. Ook zijn zijne Winkels van alles ruim voorzien, tegen civile prijzen, belovende eene prompte en zindelijke bediening.

H. REUTHER,

op de Hoogewoerd en Hooigracht.

Op Donderdag den 12den December 1850 en volgende dagen, zullen door den *Boekhandelaar* C. G. MENZEL, verkocht worden, de nagelaten BOEKEN, PLAAT- en PRACHTWERKEN, van wijlen den Heer H. W. HAZENBERG, Jr., in leven *Boekhandelaar* alhier, als mede een groot aantal Paketten, benevens 34 stuks BOEKENKASTEN enz. enz., alle van goede zuivere Planken, de Boekenkasten zullen verkocht worden Dinsdag den 17den December 1850, des middags ten twaalf ure.

De Verkooping wordt gehouden op het Rapenburg, Wijk I. No. 407, hoek van de Nonnesteeg.

Woensdag den 11den December 1850, zal alles te zien zijn, van des morgens 10 tot des namiddags ten 3 ure, en de Boekenkasten des morgens voor de Verkooping.

In alle gevallen van geschokte gezondheid of bedorven bloed, neme men de Pillen van Holloway.

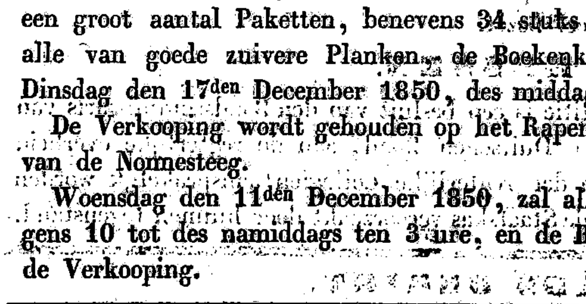

Dit onwaardeerbaar geneesmiddel is bijzonder aanbevelenswaardig in alle gevallen van opstijgen van het bloed naar het hoofd, pijnlijk gevoel in de ledematen, zwak gestel, bedorven bloed, slaapzucht, zwijmeling, bedorven maag, gebrek aan eetlust en spijsvertering, enz., het aantal dergenen welke van bovengenoemde ongesteldheden, door de *Pillen* van HOLLOWAY zijn genezen is ongeloofelijk, hebbende velen, na jaren lang, vóór dien tijd, geleden te hebben, zonder genezen te kunnen worden door de grootste en meest bekende Geneeskundigen, hulp gevonden bij dit onwaardeerbaar geneesmiddel. Wanneer men eenigen tijd voortgaat met het nemen dier Pillen, zullen zij de zwakste gestellen tot volmaakte gezondheid terug te brengen.

Door het vermeerderd debiet zijn de prijzen als volgt:

Doosjes Pillen à *f* 0.90, *f* 2.10, *f* 3.30, *f* 7.75, *f* 15.50, *f* 23.50.

Potjes Zalf à *f* 0.90 *f* 2.10, *f* 3.30, *f* 8.15, *f* 15.90, *f* 23.90.

Te bekomen te *'s Hertogenbosch* bij J. STRAATMAN, te *'s Hage* bij W. C. VAN DORT en te *Gouda* bij J. A. P. P. VAN DER HEYDEN, alsmede te *Londen*, Strand 244, *Holloway's Etablissement*.

BEURSPRIJS VAN SCHULDBRIEVEN.

MAANDAG, 9 December.

	Laagst. koers.	Hoogst. koers.	Gebleven.
NEDERLAND, Werkelijke Schuld à 2½ pCt.	55 5/8	56	55 7/8
Dito Certificaten . . . „ 3 „	65 5/8	65 7/8	65 7/8
Dito dito . . . . „ 4 „	86 1/8	86 1/4	86 1/8
Amortisatie Syndicaat . . . „ 3½ „	87	—	—
Handelmaatschappij . . . „ 4½ „	110	—	—
O. I. Leening . . . „ 4 „	85 1/8	85 1/4	—
Dito Holl. Spoorweg „	—	—	—
Aandeelen Rijn-Spoorweg . . „ 4½ „	—	—	—
Haarlemmermeer . . . . . . „ 5 „	—	—	—
RUSLAND, Obl. HOPE 1798 en 1816 „ 5 „	104 1/2	—	—
Dito dito 1828 en 1829 . . „ 5 „	104	—	—
Cert. bij dito 1831 en 1833 „ 5 „	—	—	—
Dito 1840 . . . „ 4 „	86	—	—
Dito bij STIEGLITZ & Co. „ 4 „	85 5/8	86	85 5/8
Dito dito Nieuwe „ 4 „	—	—	—
Inschrijving in Assign. . . . „ 6 „	—	—	—
Certificaten van dito „ 6 „	64 1/4	—	—
POLEN, Obligatiën . . . „ 4 „	—	—	—
Dito Aandeelen met Loten, fl. 250 *f*	—	—	—
Dito dito 1835 . . . „ 500 „	141 1/4	141 1/2	—
SPANJE, Leen. bij ARDOIN v. 85 £ à 5 pCt.	12 5/16	12 7/16	12 7/16
Dito dito Onbep. Stukken . „ 5 „	12	12 3/16	—
Dito Obligatiën . . . . „ 3 „	38 3/4	38 15/16	38 15/16
Dito Binnenl. à 6 m. „ 3 „	33 7/16	33 1/2	33 1/4
Coupons Ardoins . . .	8	8 1/16	8 1/16
OOSTENRIJK, W. B. bij Goll „ 5 „	—		—
Dito . . . . „ 4 „	62 1/8	—	—
Dito Metall. . . . . . „ 5 „	70 1/2	71	70 1/2
Dito Nieuwe . . . . . „ 5 „	76 1/4	76 3/4	76 3/8
Dito 1847 . . . . . . „ 2½ „	37 5/8	37 11/16	37 5/8
BELGIË, Banc. . . . . . „ 2½ „	—	—	—
Dito bij ROTHSCHILD . . „ 2½ „	46 1/2	46 9/16	46 9/16
BRAZILIË, 1824 100 £ . „ 5 „	89	—	—
PORTUGAL, te Londen . „ 5 „	34 7/8	34 3/16	35
Dito dito . . . . „ 4 „	34 1/2	34 13/16	34 11/16
VENEZUELA, ... „ 3	30 5/8	31 1/8	—
MEXICO, ... „ 5 „	30 3/8	30 7/16	30 7/16
AMERIKA, Bankactiën . . .	3 1/16	—	—

Koers van het Geld. Beleening 3 pCt. Prolongatie 3 pCt.

Te Leyden ter Boekdrukkerij van J. G. LA LAU.